

Espoon kaupunki

Sosiaali- ja terveyslautakunnalle/kaupunginhallitukselle

Asia: Espoon vanhusneuvoston kannanotto sosiaali- ja potilasasiamiehen selvitykseen 2017

Vanhusneuvoston tehtävänä on mm. osallistua vuosittain iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien sosiaalipalvelujen riittävyttä ja laatua koskevaan arviointiin vanhuspalvelulain 6 § mukaisesti ja tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja kaupungin viranomaisille ikääntyneitä koskevissa asioissa.

Sosiaali- ja potilasasiamies Eva Peltolan selvitys kuvaa hyvin asiakkaan vaikeaa asemaa sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelujärjestelmämme. Ei voi kuin yhtyä hänen toteamukseensa järjestelmämme kehityssuunnasta: ”asiakas on enenevässä määrin vastuussa omasta ”asiakkuudestaan”.” (s.4)

Esimerkkinä sivulla 12 selostettu Oma lääkärisi -asemalla asioinut 1-tyyppin diabetespotilas: ”Onneksi potilas itse oli hyvin perehtynyt diabeteksen hoitoon läheisen sairauden vuoksi, oli hyväkuntoinen, omatoiminen sekä kriittinen hoidon sekä aluksi annettujen, osin virheellisten hoito-ohjeiden suhteen ja pystyi ottamaan itse vastuuta hoidostaan jo sairauden alkuvaiheessa”. Vanhukselta ei voi vaatia tällaista vastuunkantoa.

Samoin on hyvin kiteytetty monen terveysasema-asiakkaan toive, joka on ”saada muodostettua yleislääkärin kanssa jatkuva, hyvä hoitosuhde sekä päästä lääkärin vastaanotolle kohtuullisessa ajassa. Yksittäisen sairauden hoidon lisäksi toivotaan myös sitä, että lääkäri hoitaisi ihmisen terveyttä kokonaisuutena.” (s.9)

Vanhusneuvostoa huolestuttaa iäkkäiden potilaiden ja asiakkaiden oikeuksien toteutuminen, kohtelu ja selviytyminen nykyisessä, mutta erityisesti mahdollisessa tulevassa sotepalvelujärjestelmässämme.

Espoon uuden sairaalan/tk-vuodeosastojen osalta on 50 yhteydenottoa. Moititaan kuntoutuksen puutteellisuutta ja viivästymistä, mikä on huolestuttavaa, koska sairaalan ideana on nimenomaan kuntouttaa. Ikävää on myös tunne tyylystä tai epäkunnioittavasta kohtelusta.

Kotisairaanhoidon osalta nostetaan esille seuraavat tärkeät näkökulmat:

Osa Espoon kotisairaanhoidosta on ulkoistettu eri hoitoalan yrityksille. Tiedon kulusta Espoon kaupungin ja terveysalan yrityksen välillä on oltu huolissaan. Jos Espoo viime kädessä vastaa ulkoistetusta kotisairaanhoidosta, niin kuinka vastuu käytännössä toteutetaan? Onko yksityisen yrityksen työntekijöillä pääsyä Espoon tietokantaan? Kenen vastuulla on terveystietojen tiedon kulku toimijoiden välillä? Palveluseteliasiakkaiden kohdalla hoitovastuu lääkäri- ja sairaanhoitopalvelujen osalta kuuluu terveysasemalle. On oltu huolissaan siitä, mikä taho huolehtii tietojen kulusta ja tarpeellisesta seurannasta?

Näihin kysymyksiin vanhusneuvosto toivoo vastauksia.

Ikääntyneiden sosiaalipalveluiden osalta vanhusneuvosto toistaa huolestumisensa siitä, kuinka Espoo toteuttaa linjaustaan yksiportaisesta hoivan mallista. Ikäpoliittisen ohjelman mukaan Espoossa siirrytään asteittain uuteen elä ja asu-toimintamalliin, jossa asukkaan toimintakyvyn heikkeneminen tai hoivatarpeen

kasvu ei enää edellytä asukkaan muuttamista toiseen laitokseen. Pitkäaikaishoitopaikoista Puolarmetsän ja Muuralan sairaaloissa on luovuttu.

Miten Espoossa toteutuu vanhuspalvelulain 14 §: ”Pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveyspalvelut on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Iäkkäille avio- ja avopuolisoille on järjestettävä mahdollisuus asua yhdessä.

Kunnan on turvattava iäkkään henkilön pitkäaikaisen hoitojärjestelyn pysyvyys, jollei järjestelyä ole aiheellista muuttaa iäkkään henkilön toivomuksen tai hänen palveluntarpeidensa muutoksen johdosta taikka muusta erityisen painavasta ja perustellusta syystä”

Sosiaali- ja potilasasiamies nostaa hoivakotien osalta (s.22) esille useita epäkohtia ja olennaisia seikkoja, joiden vuoksi huolestuminen on todella aiheellista.

”Hoivakodeissa asuvat ovat useimmiten iäkkäitä ja niin huonokuntoisia, että eivät pysty terveydentilansa takia itse enää nostamaan epäkohtia esille. Siksi valitusten tekijöinä ovat lähes aina omaiset.” (s.22) Kaikilla iäkkäillä ei suinkaan ole omaisia. Miten heidän äänensä saadaan kuuluviin ja tilanteensa autettua?

Omavalvontasuunnitelmathan ovat omalta osaltaan eräänlaisia palvelulupauksia, vaikka nimi viittaa lähinnä laitoksen omana kontrollina toteuttavaan valvontaan. Eräs omainen toi esille näkemyksensä 23 sen, että jos ulkopuolisena alkaa liian tarkkaan hoivakodissa seuraamaan omavalvontasuunnitelmassa luvattuja asioita, saattaa kyseisen omaisen läsnäolo muodostua hoivakodissa ’ei niin toivotuksi’ (s.23)

Muistutusten määrä 13 kpl hoivakotien osalta osoittaa, ettei tämän keinon kykyyn saada muutosta juuri luoteta.

Vanhusneuvosto toivoo, että sosiaali- ja potilasasiamiehen selvityksessä esiin tuotuihin ongelmiin sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjien oikeuksista ja aseman kehityksestä kiinnitetään vakavaa huomiota. Hoivakodissa tai kodissaan viimeisiä aikojaan asuvan vanhuksen oikeuksissa ja asemassa on paljon parantamisen varaa.

Espoossa 25.4.2018

Vanhusneuvoston puolesta

Olli Männikkö
puheenjohtaja

Katri Rannisto
jäsen